

Ši informacijos suvestinė parengta kartu su *ES notariatų taryba (CNUJ)*.

1 Kaip išdėstoma paskutinė valia dėl turto palikimo (testamentu, bendroju testamentu, paveldėjimo susitarimu)?

Paskutinė valia dėl turto palikimo pagal Lietuvos Respublikos civilinį kodeksą (toliau – CK) išdėstoma testamente. Testamentai gali būti oficialieji (tai testamentas, sudarytas raštu dviem egzemplioriais ir patvirtintas notaro arba Lietuvos Respublikos konsulinio pareigūno atitinkamoje valstybėje) arba asmeniniai (tai testatoriaus ranka surašytas testamentas, kuriame nurodyta testatoriaus vardas, pavardė, testamento sudarymo data (metai, mėnuo, diena), vieta ir kuris išreiškia testatoriaus valią ir yra jo pasirašytas; toks testamentas gali būti surašytas bet kokia kalba). Sutuoktiniai gali sudaryti bendrąjį sutuoktinių testamentą, kuriuo abu sutuoktiniai vienas kitą paskiria savo įpėdiniu ir po vieno sutuoktinio mirties visą mirusiojo turtą (iš jo ir bendrosios sutuoktinių nuosavybės dalį) paveldi pergyvenęs sutuoktinis, išskyrus privalomąją palikimo dalį.

2 Ar paskutinė valia turi būti registruojama, ir jeigu taip, koku būdu?

Oficialieji testamentai testatorių akivaizdoje tvirtinami ir registruojami notariname registre. Vienas testamento egzempliorius duodamas testatoriui, o kitas lieka jį patvirtinusioje įstaigoje. Asmeninį testamentą testatorius gali perduoti saugoti notarui ar Lietuvos Respublikos konsuliniam pareigūnui užsienio valstybėje. Lietuvos Respublikos teritorijoje sudarytų testamentų registrą tvarko Centrinė hipotekos įstaiga. Notarai, konsuliniai pareigūnai per tris darbo dienas privalo pranešti Centrinei hipotekos įstaigai apie patvirtintus, priimtus saugoti ar panaikintus testamentus. Pranešime nurodomas testatoriaus vardas, pavardė, asmens kodas, gyvenamoji vieta, testamento sudarymo data bei vieta, rūšis ir saugojimo vieta. Testamento turinys nenurodomas.

3 Ar taikomi laisvės išreikšti paskutinę valią dėl turto palikimo apribojimai (pvz., privalomoji palikimo dalis)?

Taip, CK numato teisę į privalomąją palikimo dalį: palikėjo vaikai (įvaikiai), sutuoktinis, tėvai (įtėviai), kuriems palikėjo mirties dieną reikalingas išlaikymas, paveldi, nepaisant testamento turinio, pusę tos dalies, kuri kiekvienam iš jų tektų paveldint pagal įstatymą (privalomoji dalis), jeigu testamentu neskirta daugiau. Nustatant privalomosios dalies dydį, atsižvelgiama į paveldimo turto vertę, įskaitant įprastinio namų apstatymo ir apyvokos reikmenų vertę.

4 Jei paskutinė valia dėl turto palikimo neišreikšta, kas yra paveldėtojas ir kiek turto paveldi?

Jeigu testamentas nesudarytas, paveldima pagal įstatymą. Paveldint pagal įstatymą įpėdiniai lygiomis dalimis yra: pirmos eilės – palikėjo vaikai (tarp jų ir įvaikiai) ir palikėjo vaikai, gimę po jo mirties; antros eilės – palikėjo tėvai (įtėviai), vaikaičiai; trečios eilės – palikėjo seneliai tiek iš tėvo, tiek iš motinos pusės, palikėjo provaikaičiai; ketvirtos eilės – palikėjo broliai ir seserys, proseneliai ir prosenelės tiek iš tėvo, tiek iš motinos pusės; penktos eilės – palikėjo brolio ir sesers vaikai (sūnėnai ir dukterėčios), taip pat palikėjo tėvo ir motinos broliai ir seserys (dėdės ir tetos); šeštos eilės – palikėjo tėvo ir motinos brolių ir seserų vaikai (pusbroliai ir pusseserės). Antros eilės įpėdiniai paveldi pagal įstatymą tik tai nesant pirmos eilės įpėdinių arba jiems nepriėmus ar atsisakius palikimo, taip pat tuo atveju, kai iš visų pirmos eilės įpėdinių atimta paveldėjimo teisė. Trečios, ketvirtos, penktos ir šeštos eilės įpėdiniai paveldi, jeigu nėra pirmesnės eilės įpėdinių, jeigu šie įpėdiniai atsisakė palikimo arba iš jų atimta paveldėjimo teisė. Įvaikiai ir jų palikuonys, paveldintys po įtėvio ar jo giminaičių mirties, prilyginami įtėvio vaikams ir jų palikuonims. Jie nepaveldi pagal įstatymą po savo tėvų ir kitų aukštesnės linijos giminaičių pagal kilmę, taip pat po savo brolių ir seserų pagal kilmę mirties. Įtėviai ir jų giminaičiai, paveldintys po įvaikio ar jo palikuonių mirties, prilyginami tėvams ir kitiems giminaičiams pagal kilmę. Įvaikio tėvai ir kiti jo aukštesnės linijos giminaičiai pagal kilmę nepaveldi pagal įstatymą po įvaikio ar jo palikuonių mirties. Pagal įstatymą paveldi palikėjo vaikai, gimę susituokusiems tėvams arba tėvams, kurių santuoka pripažinta negaliojančia, taip pat nesantuokiniai vaikai, kurių tėvystė nustatyta pagal įstatymus. Palikėjo vaikaičiai ir provaikaičiai paveldi pagal įstatymą kartu su paveldinčiais atitinkamai pirmos arba antros eilės įpėdiniais, jeigu palikimo atsiradimo metu nebėra gyvo to iš jų tėvų, kuris būtų buvęs įpėdinis. Jie lygiomis dalimis paveldi tą dalį, kuri būtų priklausiusi mirusiam jų tėvui ar motinai paveldint pagal įstatymą. Palikėją pergyvenęs sutuoktinis paveldi pagal įstatymą arba su pirmos ar antros eilės įpėdiniais (jeigu jų yra). Su pirmos eilės įpėdiniais jis paveldi vieną ketvirtadalį palikimo, jeigu įpėdinių ne daugiau kaip trys, neįskaitant sutuoktinio. Jeigu įpėdinių daugiau kaip trys, sutuoktinis paveldi lygiomis dalimis su kitais įpėdiniais. Jeigu sutuoktinis paveldi su antros eilės įpėdiniais, jam priklauso pusė palikimo. Nesant pirmos ir antros eilės įpėdinių, sutuoktinis paveldi visą palikimą. Įprastinio namų apstatymo ir apyvokos reikmenys pereina įpėdiniais pagal įstatymą, nesvarbu, kokia yra jų eilė ir paveldima dalis, jeigu jie gyveno kartu su palikėju iki jo mirties ne mažiau kaip vienerius metus.

5 Kokia institucija kompetentinga:

5.1 Spręsti paveldėjimo klausimus?

Palikimo atsiradimo vietos notaras ir teismas.

5.2 Priimti pareiškimą dėl paveldėjimo atsisakymo arba priėmimo?

Palikimo atsiradimo vietos notaras.

5.3 Priimti pareiškimą dėl testamentinės išskirtinės priėmimo arba atsisakymo?

Palikimo atsiradimo vietos notaras.

5.4 Priimti pareiškimą dėl privalomosios palikimo dalies priėmimo arba atsisakymo?

Palikimo atsiradimo vietos notaras.

6 Trumpai aprašykite nacionalinės teisės procedūrą, pagal kurią sprendžiami paveldėjimo klausimai, įskaitant turto realizavimo ir padalijimo klausimus (taip pat nurodykite, ar paveldėjimo procedūrą turi pradėti teismas ar kita kompetentinga institucija, ar ji pradeda automatiškai).

Vadovaujantis CK, kad įgytų palikimą, įpėdinis turi jį priimti. Neleidžiama palikimą priimti iš dalies arba su sąlyga ar išlygomis. Įpėdinis laikomas priėmusiu palikimą, kai jis faktiškai pradėjo paveldimą turtą valdyti arba padavė palikimo atsiradimo vietos notarui pareiškimą dėl palikimo priėmimo. Įpėdinis laikomas priėmusiu palikimą, jeigu jis pradėjo valdyti turtą, juo rūpintis kaip savo turtu (valdo, naudoja ir juo disponuoja, prižiūri, moka mokesčius, kreipėsi į teismą išreikšdamas valią priimti palikimą ir paskirti palikimo administratorių ir pan.). Įpėdinis, pradėjęs valdyti kokią nors palikimo dalį ar net kokį nors daiktą, laikomas priėmusiu visą palikimą. Įpėdinis, pradėjęs turtą valdyti, turi teisę per palikimui priimti nustatytą laiką atsisakyti palikimo, padavęs dėl to pareiškimą palikimo atsiradimo vietos notarui. Tokiu atveju laikoma, kad palikimą įpėdinis valdė dėl kitų įpėdinių interesų. Šie veiksmai turi būti atliekami per tris mėnesius nuo palikimo atsiradimo dienos. Asmenys, kuriems paveldėjimo teisė atsiranda tik tuo atveju, kai kiti įpėdiniai palikimo nepriima, gali pareikšti sutikimą priimti palikimą per tris mėnesius nuo teisės priimti palikimą atsiradimo dienos. Terminą palikimui priimti teismas gali pratęsti, jeigu pripažįsta, kad terminas

praleistas dėl svarbių priežasčių. Palikimas gali būti priimamas pasibaigus terminui ir be kreipimosi į teismą, jeigu su tuo sutinka visi kiti priėmę palikimą įpėdiniai. Notaras per tris darbo dienas nuo palikimo priėmimo dienos privalo pranešti Centrinei hipotekos įstaigai apie palikimo priėmimą. Įpėdinis pagal įstatymą ar įpėdinis pagal testamentą turi teisę per tris mėnesius nuo palikimo atsiradimo dienos atsisakyti palikimo. Neleidžiama atsisakyti su sąlygomis ir išlygomis arba dalies palikimo. Palikimo atsisakymas turi tas pačias pasekmes kaip ir palikimo nepriėmimas. Įpėdinis atsisako palikimo, paduodamas pareiškimą palikimo atsiradimo vietas notarui. Neleidžiama atsisakyti palikimo, jeigu įpėdinis padavė palikimo atsiradimo vietas notarui pareiškimą, kad jis priima palikimą arba prašo išduoti jam paveldėjimo teisės liudijimą. Kai yra keletas įpėdinių, jų paveldėtas turtas yra visų šių įpėdinių bendroji dalinė nuosavybė, jeigu testamentu nenustatyta kitaip. Nieko negalima priversti atsisakyti teisės į jam priklausančios dalies išskyrimą. Palikimas pasidalijamas bendru įpėdinių sutarimu. Palikimo negalima dalyti iki įpėdinio pagal įstatymą ar pagal testamentą gimimo arba jeigu testatorius testamentu nustatė terminą, per kurį įpėdiniai paveldėtą turtą valdo bendrai. Šis terminas negali būti ilgesnis nei penkeri metai nuo palikimo atsiradimo dienos, išskyrus tuos atvejus, kai tarp įpėdinių yra nepilnamečių. Tokiu atveju palikėjas gali uždrausti dalyti palikimą, kol įpėdiniui sueis aštuoniolika metų. Įpėdiniai paveldėtą turtą gali pasidalyti bendru sutarimu iki įpėdinių teisių į daiktus įregistravimo viešame registre. Nekilnojamųjų daiktų padalijimas forminamas notarine sutartimi, ji turi būti įregistruota viešame registre. Įpėdiniams nesutarus dėl turto pasidalijimo, pagal kiekvieno jų ieškinį turtą padalija teismas. Dalūs daiktai dalijami natūra, nedalūs paskiriami vienam iš įpėdinių, atsižvelgiant į daikto pobūdį ir įpėdinio poreikius, kitiems įpėdiniams tokio daikto vertę kompensuojant kitais daiktais arba pinigais. Galima visą palikimą arba atskirus daiktus bendru įpėdinių sutarimu parduoti aukcione ir gautą sumą pasidalyti arba tarp įpėdinių surengti varžytynes dėl atskirų daiktų ir daiktą perduoti tam, kuris iš įpėdinių pasiūlys už jį didžiausią kainą. Pavienių daiktų perdavimo konkrečiam įpėdiniui klausimas bendru sutarimu gali būti išspręstas burtais.

7 Kaip ir kada asmuo tampa įpėdiniu ir testamentinės išskirtinės gavėju?

Palikimo atsiradimo laiku laikomas palikėjo mirties momentas, o tuo atveju, kai jis paskelbiamas mirusiu, – diena, kurią įsiteisėjo teismo sprendimas paskelbti palikėją mirusiu, arba teismo sprendime nurodyta mirties diena. Kad taptų įpėdiniu, asmuo turi priimti palikimą (faktiškai pradėdamas valdyti paveldimą turtą arba paduodamas palikimo atsiradimo vietas notarui pareiškimą dėl palikimo priėmimo). Apie testamentinės išskirtinės priėmimą gavėjas turi pranešti testamentu vykdytojui (palikimo valdytojui), įpėdiniui, priėmusiam palikimą ir įpareigotam įvykdyti testamentinę išskirtinę, arba palikimo atsiradimo vietas notarui. Jeigu testamentinė išskirtinė yra susijusi su teise į nekilnojamąjį daiktą, prašymas visais atvejais paduodamas notarui.

8 Ar įpėdiniai atsako už mirusiojo skolas, ir jei taip, kokiomis sąlygomis?

Įpėdinis, kuris priėmė palikimą turto valdymo perėmimu arba padavęs pareiškimą notarui, už palikėjo skolas atsako visu savo turtu. Jeigu tokiu palikimo priėmimo būdu palikimą priėmė keletas įpėdinių, visi jie už palikėjo skolas atsako solidariai visu savo turtu. Įpėdinis notarui pateiktame pareiškime dėl palikimo priėmimo turi teisę nurodyti, kad palikimą pageidauja priimti pagal turto apyrašą. Tokiu atveju įpėdinis už palikėjo skolas atsako tik paveldėtu turtu. Jeigu bent vienas įpėdinis priėmė palikimą pagal turto apyrašą, tai ir visi kiti įpėdiniai laikomi priėmusiais palikimą pagal turto apyrašą. Turto apyrašą sudaryti gali pareikalauti ir palikėjo kreditoriai. Jeigu sudarant turto apyrašą įpėdinis dėl savo kaltės nurodė ne visą turtą, sudarantį palikimą, nusiėmė palikėjo skolininkus, įpėdinio iniciatyva į palikimo sudėtį buvo įrašyta nesanti skola ar įpėdinis neįvykdė savo pareigos pateikti visus duomenis, reikalingus palikėjo turto apyrašui sudaryti, šis įpėdinis už palikėjo skolas atsako visu savo turtu.

9 Kokių dokumentų ir (arba) informacijos paprastai reikalaujama registruojant nekilnojamąjį turtą?

Nekilnojamojo turto registre registruojami šie nekilnojamieji daiktai, jeigu jie Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto kadastro įstatymo nustatyta tvarka yra suformuoti kaip atskiri nekilnojamojo turto objektai ir jiems suteiktas unikalus numeris: žemės sklypai, statiniai, butai daugiabučiuose namuose ir patalpos. Kartu su prašymu dėl nekilnojamojo daikto įregistravimo Nekilnojamojo turto registrai turi būti pateikiami šie dokumentai:

prašymas įregistruoti daiktines (nuosavybės ar valdymo) teises į nekilnojamąjį daiktą ar pakeisti registro duomenis, susijusius su daiktinėmis teisėmis; atskiru nekilnojamojo turto kadastro objektu formuojamo nekilnojamojo daikto kadastro duomenų įrašymo į nekilnojamojo turto kadastrą ir jų pakeitimo dokumentai (valstybės valdžios ar valdymo institucijos sprendimas, teismo sprendimas, nutartis, nutarimas, nuosprendis, rašytiniai sandoriai, kitų valstybės kadastrų ir registrų dokumentai bei kiti įstatymų ir Vyriausybės nustatyti dokumentai);

dokumentai, patvirtinantys daikto įgijimą nuosavybėn, daiktinių teisių, šių teisių suvaržymų, juridinių faktų atsiradimą, įmonių dovanojimą, pirkimą–pardavimą ar nuomą; notarine forma patvirtinti dokumentai, patvirtinantys daiktinių teisių, šių teisių suvaržymų, juridinių faktų atsiradimą, per notarą teritoriniam registruotojui pateikiami elektroninio dokumento pavidalu;

dokumentai, įrodantys asmens, pateikusio prašymą, asmens tapatybę, išskyrus tuos atvejus, kai asmens prašymas pateikiamas paštu, elektroninių ryšių priemonėmis arba per notarą.

Paveldėjimo atveju, jeigu paveldimas nekilnojamas daiktas ir daiktinės teisės į jį jau yra įregistruoti Nekilnojamojo turto registre, įpėdinis Nekilnojamojo turto registrai turi pateikti tik iš notaro gautą paveldėjimo teisės liudijimą (arba nuosavybės teisės liudijimą, kai miršta vienas iš sutuoktinių ir kitam lieka visas daiktas). Žymos apie paveldėjimo teisės liudijimo, paveldėjus nekilnojamąjį turtą, ir (ar) nuosavybės teisės liudijimo, mirus vienam sutuoktiniui, išdavimą Nekilnojamojo turto registre taip pat gali būti daromos gavus notaro pranešimą.

9.1 Ar administratorius skiriamas privalomai arba privalomai to paprašius? Jei jis skiriamas privalomai arba privalomai to paprašius, kokių veiksmų tam reikia imtis?

Tais atvejais, kai paveldima individuali (personalinė) įmonė, ūkininko ūkis arba palikėjo skolas gali viršyti palikimo vertę, įpėdinis, priėmęs palikimą, gali kreiptis į palikimo atsiradimo vietas teismą prašydamas paskirti palikimo administratorių arba paskirti palikimo administratorių ir spręsti klausimą dėl varžytynių ar bankroto bylos iškėlimo. Tokiu atveju palikėjo skolas padengiamos tik iš palikimo. Jeigu į palikimą įeina turtas, kurį reikia tvarkyti (individuali (personalinė) įmonė, ūkininko ūkis, vertybiniai popieriai ir kt.), ir to negali atlikti testamentu vykdytojas arba įpėdinis, taip pat jeigu palikėjo kreditoriai pareiškia ieškinį prieš priimant įpėdiniams palikimą, tai apylinkės teismas skiria paveldimo turto palikimo administratorių. Palikimo administravimas nustatomas palikimo atsiradimo vietas apylinkės teismo nutartimi. Šia nutartimi teismas paskiria palikimo administratorių ir nustato jo atlyginimą.

9.2 Kas įgaliotas vykdyti mirusiojo paskutinę valią ir (arba) administruoti turtą?

Testamentą vykdo testatoriaus paskirtas testamentu vykdytojas, įpėdinis arba teismo paskirtas palikimo administratorius. Jeigu testatorius nepaskyrė testamentu vykdytojo arba paskirtas testamentu vykdytojas ar įpėdinis negali atlikti savo pareigų, palikimo atsiradimo vietas apylinkės teismas skiria palikimo administratorių, kuris atlieka visus veiksmus, reikalingus testamentui įvykdyti. Testamentu vykdytojas atlieka visus veiksmus, reikalingus testamentui įvykdyti. Kol nepaskirtas palikimo administratorius arba kol nenustatyti įpėdiniai, testamentu vykdytojas atlieka įpėdinio funkcijas: valdo palikimą, sudaro palikimo apyrašą, išmoka palikimo skolas, išieško palikėjo skolininkų skolas, teikia išlaikytiniams priklausantį išlaikymą, ieško įpėdinių, aiškinasi, ar įpėdiniai priima palikimą, ir pan.

9.3 Kokie yra administratorių įgaliojimai?

Palikimo administratorius turi tas pačias teises ir pareigas kaip ir testamentu vykdytojas, taip pat jam mutatis mutandis taikomos CK daiktinės teisės nuostatos, reguliuojančios kitam asmeniui nuosavybės teise priklausančio turto ar veiklos administravimą.

10 Kokie dokumentai vykdančiam paveldėjimo procedūrą ar ją užbaigus pagal nacionalinę teisę paprastai išduodami paveldėtojų statusui ir teisėms patvirtinti? Ar jie turi konkrečią įrodomąją galią?

Suėjus trims mėnesiams nuo palikimo atsiradimo dienos, įpėdiniai, paveldėję pagal įstatymą arba testamentą, gali prašyti palikimo atsiradimo vietos notarą išduoti paveldėjimo teisės liudijimą. Paveldėjimo teisės liudijimas – tai valstybės nustatytos formos dokumentas, kuris patvirtina, kad įpėdinis priėmė palikimą ir įgijo nuosavybės teisę į paveldėtą turtą. Pažymėtina, kad įpėdinio nuosavybės teisės į paveldėtą turtą atsiradimo momentas pagal CK siejamas ne su paveldėjimo teisės liudijimo išdavimu, bet su palikimo priėmimu. Be to, gauti paveldėjimo teisės liudijimą nėra įpėdinio pareiga – tai jo teisė. Paveldėjimo teisės liudijimas patvirtina palikimo priėmimo faktą ir yra teisinis pagrindas įregistruoti daiktines teises į paveldėtus nekilnojamuosius daiktus. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksu, notaro išduotas paveldėjimo teisės liudijimas laikomas oficialiu rašytiniu įrodymu, kuris turi didesnę įrodomąją galią. Aplinkybės, nurodytos oficialiuose rašytiniuose įrodymuose, laikomos visiškai įrodytomis, iki jos bus paneigtos kitais byloje esančiais, išskyrus liudytojų parodymai, įrodymais

Šis tinklalapis priklauso portalui [Jūsų Europa](#).

Laukiame jūsų [atsiliepimų](#) apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 15/12/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.